

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. etnotaryba@lrs.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Lietuvos Respublikos Prezidentei
Daliai Grybauskaitei

2016-03-10 Nr. S-48

Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkei
Loretai Graužinienei

Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui
Algirdui Butkevičiui

Lietuvos savivaldybių asociacijai

DĖL KONFERENCIJOS „GYVENAMŪJŲ VIETŪVIŲ VARDŲ IŠSAUGOJIMO GALIMYBĖS“ REZOLIUCIJOS

2016 m. kovo 9 d. įvyko LR Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto ir Etninės kultūros globos tarybos organizuota konferencija „**Gyvenamųjų vietovių vardų išsaugojimo galimybės**“, kurios tikslas – supažindinti su gyvenamųjų vietų vardų daugialype verte, jų nykimo ir naikinimo etapais, pasidalinti informacija apie kaimyninių valstybių patirtį juos saugant, teikti siūlymus dėl savo krašto gyvenamųjų vietovardžių išsaugojimo. Siunčiame Jums šios konferencijos dalyvių priimtą rezoliuciją.

PRIDEDAMA:

1. Konferencijos „Gyvenamųjų vietovių vardų išsaugojimo galimybės“ rezoliucija, 2 lapai.
2. Etninės kultūros globos tarybos 2015-02-04 rašto Nr. S-15 kopija, 2 lapai.
3. Lietuvos geografų draugijos 2015-11-23 kreipimosi kopija, 2 lapai.

Tarybos pirmininkas

Virginijus Jocys

**LR Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto
ir
Etninės kultūros globos tarybos organizuotos
konferencijos „Gyvenamųjų vietovių vardų išsaugojimo galimybės“,**

įvykusios 2016 m. kovo 9 d. LR Seime,

Rezoliucija

2016-uosius LR Seimas paskelbė vietos bendruomenių metais, o 2018-aisiais minėsime Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį. Įprasminant šias datas ir pagerbiant istorinį kaimo bendruomenių indėlį atgaunant ir išsaugant valstybingumą, konferencijos dalyviai siūlo priemones, kaip išsaugoti sovietinės okupacijos metais sunaikintų kaimų ir viensėdžių bendruomenių atminimą ir sugrąžinti jų gyvenamųjų vietovių vardus į kasdieninę vartoseną: tuo tikslu LR Seimas turi keisti šią sritį reguliuojančią įstatyminę bazę, o LR Vyriausybė – atitinkamus nutarimus.

Kiekviena vietos bendruomenė turi savo teritoriją, o toji – savo vardą, taigi, kaimų pavadinimai ir yra bendruomenių vardai, šimtmečiais perduodami iš kartos į kartą, o išnykus pačiai vietos bendruomenei šie vietovardžiai lieka bene vieninteliai jų paminklai istorijoje. Per du dešimtmečius (1966–1989 m.), vykdant totalinį vienkiemių nukėlimą melioruojamuose plotuose bei dėl kitų priežasčių, Lietuvoje buvo suardyta apie 5600 kaimų ir viensėdžių (22% iš 25143, buvusių 1959 metais).

Ypač atkreipiame dėmesį į atsinaujinusį kaimų ir viensėdžių vardų naikinimą, kuris vykdomas tęsiant iki Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo buvusią tvarką – be gyventojų likusių kaimų vardus išbraukti iš gyvenamųjų vietovių sąrašo/registro. Atrodytų, kad toks pavojus buvo didesnis sovietinio režimo metais, tačiau kaimams sparčiai tuštėjant ir dabar, jų vardai ir toliau išbraukiami. Laikantis dabartinės gyvenamųjų vietovių vardų panaikinimo tvarkos, atsiranda prielaidos prarasti dar 4000 istorinių vardų kaimų ir viensėdžių, kurie yra be gyventojų. Tebevykstant šiam kaimų tuštėjimo procesui, 2014–2015 m. LR Vyriausybė Švenčionių ir Ukmergės rajonų savivaldybių prašymu panaikino po 40 kaimų ir viensėdžių vardų.

Siekiant sustabdyti be gyventojų likusių kaimų ir viensėdžių vardų naikinimą, jau ne kartą buvo kreiptasi į aukštas instancijas:

Etninės kultūros globos taryba kreipėsi į Lietuvos Respublikos Vyriausybę, Seimo Litanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisiją, Valstybinę lietuvių kalbos komisiją, Lietuvos nacionalinę UNESCO komisiją (raštas 2015-02-04 Nr. S-15);

Lietuvos geografų draugija su grupe mokslininkų kreipėsi į Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkę ir Lietuvos Respublikos Ministrą Pirmininką (kreipimasis 2015-11-23 d.),

bet vis tiek LR Vyriausybė 2016 m. vasario 10 d. Raseinių rajono savivaldybės prašymu panaikino dar 21-ą gyvenamąją vietovę.

Siekdami sustabdyti gyvenamųjų vietovių vardų naikinimo procesą, siūlome šias priemones:

1. Atsižvelgdami į gyvenamųjų vietų vardų kultūrinę, istorinę ir kalbinę vertę lietuvių tautos savimonei saugoti ir stiprinti, LR Seimas turi juos pripažinti nacionaline nematerialaus paveldo vertybe.

2. Neatidėliojant papildyti LR Vyriausybės 1996 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. 651 „Dėl administracinių vienetų ir gyvenamųjų vietovių teritorijų ribų ir pavadinimų tvarkymo“ patvirtintų Administracinių vienetų ir gyvenamųjų vietovių teritorijų ribų ir pavadinimų tvarkymo taisyklių III skyriaus 23 punktą „Gyvenamoji vietovė, kurios visa teritorija priskiriama kitų gyvenamųjų vietovių teritorijoms, panaikinama“ šia nuostata: „*Negali būti naikinami kaimai, jeigu juose yra vykdoma*

ūkinė veikla arba kai teisės aktai kaimo, viensėdžio teritorijoje nedraudžia žemės savininkams atkurti gyvenamųjų sodybų ar statyti ūkines ir rekreacinės paskirties pastatų“.

3. Taip patikslinti Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymo 10 straipsnį: „*Gyvenamąsias vietas nustato ir panaikina, jų teritorijų ribas nustato ir keičia Lietuvos Respublikos Vyriausybė, atsižvelgdama į savivaldybės tarybos siūlymą, pateiktą įvertinus vietos gyventojų nuomonę ir valstybės deleguotos institucijos išvadą*“. Atitinkamai patikslinti LR Vyriausybės 1996 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. 651 („Dėl administracinių vienetų ir gyvenamųjų vietovių teritorijų ribų ir pavadinimų tvarkymo“) patvirtintų „Administracinių vienetų ir gyvenamųjų vietovių teritorijų ribų ir pavadinimų tvarkymo taisyklių“ IV skyriaus „Gyvenamųjų vietovių nustatymas ir panaikinimas, jų teritorijų ribų nustatymas ir keitimas, pavadinimų gyvenamosioms vietovėms suteikimas ir keitimas“ redakciją.

4. LR Seimo sprendimu ***atkurti visus kaimo gyvenamųjų vietovių vardus, išbrauktus 1966–1990 m. LTSR Aukščiausiosios Tarybos nutarimais iš administracinių teritorinių vienetų sąrašo, taip pat išbrauktus 1990–2016 m. LR Vyriausybės nutarimais iš gyvenamųjų vietovių registro, nepriklausomai nuo to, yra jose ar nėra nuolatinei gyvenančių žemės naudotojų, jei teisės aktai kaimo, viensėdžio teritorijoje nedraudžia žemės savininkams atkurti gyvenamųjų sodybų ar statyti ūkines ir rekreacinės paskirties pastatų.*** Atitinkamai turi būti patikslinti Lietuvos Respublikos Adresų registras ir Nekilnojamojo turto kadastro ir registro įrašai apie žemės sklypų ir statinių pakitusius adresus.

5. LR Vyriausybės sprendimu gyvenamųjų vietovių vardų atstatymas ir naujų adresų ***įrašai dokumentuose gyventojams turi būti nemokami.***

Konferencijos dalyvių vardu:

Etninės kultūros globos tarybos pirmininkas

Virginijus Jocys